

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา & คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๓๑๘-๒๑

เรื่อง การส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง
ผู้เรียบเรียง นางสาวพจพิน พรหมเอี่ยม บรรณารักษ์ชำนาญการ กลุ่มงานห้องสมุด สำนักวิชาการ
ออกอากาศ วันเสาร์ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าชุมชนเป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาฐานรากของประเทศ และหลายประเทศทั่วโลกได้มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากชุมชนที่พึ่งตนเองได้สามารถบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับประเทศไทยแนวคิดชุมชนเข้มแข็งเป็นประเด็นที่ได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงเป็นอย่างมากภายหลังจากที่ประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของประเทศ จนนำไปสู่การหาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน โดยรัฐบาลได้บรรจุแนวคิดการพัฒนาประเทศที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ต่อเนื่องถึงฉบับที่ ๑๐ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งในระดับชุมชนมุ่งเน้นเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

สภาพปฏิรูปแห่งชาติได้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมชุมชนเข้มแข็ง โดยบรรจุไว้ในวาระการปฏิรูป และมอบหมายให้คณะกรรมการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ศึกษาหาแนวทางในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ให้สามารถดูแลและบริหารจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน ในการนี้ คณะกรรมการปฏิรูปสังคมฯ ได้จัดให้มีการศึกษา รวบรวมข้อเสนอแนะจากเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงการเปิดรับฟังความเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและหาแนวทางในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ จนกระทั่งได้กรอบแนวคิดและได้จัดทำแนวทางการเสริมสร้างชุมชนในลักษณะของ “การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง” ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนชุมชนครอบคลุมในประเด็นสำคัญ ๔ เรื่อง ดังนี้

๑. การจัดการชุมชน มุ่งเน้นให้เรื่องสิทธิชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความยอมรับซึ่งกันและกัน และชุมชนมีกลไกที่หลากหลายในการปกป้อง พิทักษ์สิทธิของตนเองได้

๒. การจัดการชุมชนและทรัพยากรชุมชน มุ่งเน้นให้มีการนำหลักสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับรัฐอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน

๓. การจัดสวัสดิการสังคม มุ่งเน้นเรื่องให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมกับภาครัฐ ในการพัฒนาและดำเนินการเพื่อจัดสวัสดิการทั้งในเรื่องหลักประกันทางเศรษฐกิจ สวัสดิการทางสังคม สวัสดิการด้านสุขภาพ รวมถึงการพัฒนาาระบบบริการสาธารณสุขที่ด้อยอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๔. สัมมาชีพชุมชน มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนา ระบบ และกลไกที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีอยู่ให้เหมาะสม รวมถึงกำหนดระบบกลไกการทำงานใหม่เพื่อให้เกิดการบูรณาการทำงานระหว่างภาคเอกชนและชุมชนในการสนับสนุนส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งมั่นคง

ทั้งนี้คณะกรรมการการปฏิรูปสังคมฯ มุ่งหวังให้การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ก่อให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญกับปัญหาวิกฤตทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยคนในชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง และยิ่งมุ่งให้เกิดกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนกับภาครัฐและภาคเอกชนในลักษณะ “ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้” โดยได้มีกำหนดยุทธศาสตร์และกลไกสำคัญที่จะเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จในการปฏิรูปไว้ ดังนี้

๑. การพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยทางตรง และประชาธิปไตยชุมชน ทำให้ชุมชนมีสิทธิชุมชน มีความเป็นเจ้าของและสามารถจัดการตนเองร่วมกับภาครัฐและทุกภาคส่วนในสังคมได้
 ๒. การทำให้ชุมชนสามารถจัดการทุนชุมชนโดยชุมชน ทั้งในเรื่องทรัพยากร วัฒนธรรม และทุนทางปัญญา
 ๓. การสร้างหลักประกันทางสังคมที่เท่าเทียมให้กับชุมชน ในด้านสวัสดิการชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ
 ๔. การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน การทำให้เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งและยั่งยืน
- การปฏิรูประบบเพื่อเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยคณะกรรมการการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส มุ่งศึกษาเพื่อนำไปสู่แนวปฏิบัติจริงในทุกชุมชนของประเทศ แต่การจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้นั้นจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อผนึกกำลังในการสร้างสรรค์ชุมชนอย่างจริงจัง และสิ่งสำคัญคนในชุมชนจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ที่พร้อมจะร่วมเรียนรู้ ร่วมพัฒนา และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืนและมั่นคงต่อไป

.....

บรรณานุกรม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (๒๕๕๖). ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๖ สืบค้น ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จาก http://www.msociety.go.th/article_attach/11786/16068.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๕๘). รายงานของคณะกรรมการการปฏิรูปสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่อง การปฏิรูประบบเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง (ระยะที่ ๑ ระดับหลักการและสาระสำคัญ). สืบค้น ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จาก http://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/social/more_news.php?cid=9

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑. สืบค้น ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>